УДК 352.071
ББК 67.301 (4 Укр)

С.В. Адамович

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ (1990–2005 рр.)

У статті здійснено спробу вивчити й дати оцінку реформуванню адміністративно-управлінського апарату й наданню реальних повноважень місцевому самоврядуванню в Україні в 1990–2005 рр. Автор стверджує, що прихильникам децентралізації управління вдалося визначити в Конституції України й ряді законодавчих актів основні принципи наділення владою і повноваженнями територіальних громад. Однак залишається не до кінця визначеним розподіл повноважень між органами виконавчої влади й місцевим самоврядуванням. Проведення адміністративно-територіальної реформи зіштовхувалося з відсутністю політичної волі у вищого керівництва країни, нестачею необхідних коштів та опором регіональних еліт.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, децентралізація, регіон, адміністративно-територіальна реформа, громада, місцева влада, державна адміністрація, район.*

У системі демократичного правління значна роль належить місцевому самоврядуванню. Порівняльний аналіз показує, що лише країни, які зуміли створити противаги "егоїзму" управлінських систем і служать поставленим цілям, а не людям, що працюють у системі, досягли високого рівня індексу людського розвитку. Основними факторами обмеження "егоїзму" управлінської системи вважають наявність громадянського суспільства й оптимізованого розподілу повноважень між органами місцевої та центральної державної влади [14, с.182].

У період становлення державності, переходу до нових економічних та політичних інститутів Україна визнавала необхідними обережні кроки в бік відродження самоврядування. Науковці приділяють цій проблемі значну увагу. Так, досвід європейських країн у передачі владних повноважень із центрального на регіональний рівень, можливості вдосконалення існуючого адміністративно-територіального поділу і впроваджування реального самоврядування в Україні вивчають О.Бей, М.Долішній, Т.Козак, О.Коротич, О.Мрінська, Я.Радевич-Винницький, В.Рогатін, С.Телешун та інші [3; 7; 15; 20; 24; 29; 31; 33].

Противники надання регіонам більшої самоврядності і федералізації вважають, що цю ідею використовують, щоб "розкласти Україну зсередини, ослабити та, нарешті, її ліквідувати як самостійну державу" [27, с.13]. Відзначимо позицію В.Кампо, який уважав, що розподіл більшої частини держбюджету на користь регіонів може йти на шкоду державним інтересам, і виступав за демократизацію регіональних та місцевих влад завдяки появі сильних партій [13].

Дискусії викликало питання – чи здійснюють, територіальний колектив та його органи відмінну від державної владу, чи вони виконують функції органів держави? [19, с.56]. Остаточно невизначеним залишається поняття "регіон". Різною є також чисельність регіонів, які виокремлюються на території України. Зокрема, А.Пономарьов виділяв 14, а дослідники В.Горбик і П.Скрипник – 11 регіонів [4, с.10; 5, с.18, 20].

Автор ставить перед собою завдання здійснити в статті історико-політологічний аналіз спроб надання реальних повноважень місцевому самоврядуванню в 1990–2005 рр. та реформування адміністративно-територіального устрою країни.

Система влади, заснована на повновладді місцевих рад народних депутатів, на початку 90-х рр. XX ст. виявила свою нездатність до реальних дій. Прийнятий у грудні 1990 р. Закон "Про місцеві Ради народних депутатів УРСР та місцеве самоврядування" ввів у чинну систему рад принцип місцевого самоврядування: визначені повноваження кожної ланки рад; скасоване підпорядкування рад та їх виконкомів по вертикалі; введено інститут комунальної власності; вилучені місцеві бюджети з держбюджету та розширені права відповідних рад з їх затвердження та виконання. До їх компетенції також було віднесено встановлення місцевих податків, зборів, штрафів та їх місцевих розмірів, оголошення місцевих позик тощо [19, с.57].

Але поряд із прогресивними моментами (перенесення уваги на населені пункти, виділення комунальної власності, створення підґрунтя правового механізму діяльності рад, спроба започаткувати судовий механізм вирішення спорів між різними ланками рад тощо) даний закон призвів до незбалансованості повноважень місцевих рад різних рівнів, "війни рішень", бюджетів тощо [16, с.12].

У підготовленій Конституційною комісією Верховної Ради УРСР і схваленій 19 червня 1991 р. "Концепції нової Конституції України" значилося, що передбачалося створення в областях місцевих адміністрацій, які б призначалися Президентом, а на рівні сільрад, селищ, міст і районів – функціонування місцевого самоврядування через представницькі органи рад та їх виконавчі й розпорядчі органи. Така модель викликала критику частини депутатського корпусу, оскільки заперечувала принцип єдності системи рад, положення закону про місцеві Ради народних депутатів та місцеве самоврядування.

У проекті робочої комісії передбачалося створення місцевої державної влади, найбільш характерною особливістю якої мало бути гармонійне поєднання в ній функцій місцевого державного керівництва й функцій місцевого самоврядування як територіальної самоорганізації громадян для вирішення всіх питань місцевого значення в межах законів та власної матеріально-фінансової бази. Органами місцевої влади мали залишатися ради та їх виконавчі й розпорядчі органи [18, с.21].

Натомість окремі члени робочої групи виступали за проведення чіткого розмежування державної влади й місцевого самоврядування. Поєднання в особі одного й того ж органу (місцеві ради) функцій державної влади та місцевого самоврядування, уважали вони, призведе або до втрати місцевим самоврядуванням своєї головної властивості – самостійності і незалежності в розв'язанні питань місцевого значення, або ж до розхитування державних структур, порушення чітких зв'язків між різними ієрархічними його рівнями [18, с.47].

На початку 1992 р. розпочалася чергова реформа місцевих рад на основі Закону України від 26 березня 1992 р. "Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве

регіональне самоврядування". Місцеві ради всіх рівнів були роздержавлені та звільнені від функцій державного керівництва на місцях. Ця функція була покладена на місцеві державні адміністрації на чолі з представниками президента України, які були призначені в райони й області, а також міста Київ і Севастополь.

Заснування інституту представників президента в регіонах і на місцях мало на меті сприяти діалогу й співпраці між державою і територіальними органами управління, але центр на практиці продовжував сповідувати патерналізм [6, с.94]. Унаслідок реформи тільки ради первинного рівня (сільські, селищні, міські) дещо просунулися на шляху перетворення їх у справжні органи місцевого самоврядування. Що ж стосується районних і обласних, а також Київської і Севастопольської міськрад, то, діючи поряд із відповідними держадміністраціями, вони втратили свою організаційно-правову та матеріально-фінансову автономію й перетворилися в малозначущі "представницькі органи регіонального самоврядування" [19, с.57–58].

На початку 90-х рр. XX ст. пропонувалося створити близько 10 управлінських одиниць на базі економічних регіонів, сформованих ще в радянські часи. За ініціативою уряду було також розроблено комплексні програми соціально-економічного розвитку п'яти економічних районів – Карпатського, Полісся, Поділля, Українського Причорномор'я та Придніпров'я – на 1996–2000 рр. Передбачалося створити на державному рівні спеціальні органи управління, які б здійснювали реалізацію програм. Проте жодна програма обласними органами влади й урядом затверджена не була [8, с.8].

Варіант, запропонований 1995 р., грунтувався на французькій моделі й передбачав перехід до двоступеневої системи: планувалося усунути обласний та районний рівні й створити округи на базі 5–6 сучасних районів (площа 7–9 тис. кв. км і населення 500–800 тис.). Одиницею нижчого рівня мала стати волость (10–15 тис. осіб), і їх на кожен округ припадало б 15–25. Цей варіант дозволив би усунути сепаратизм, оскільки нові одиниці не були б самодостатніми, а усунення обласного й районного рівнів суттєво б заощадило витрати [23, с.5].

Велике значення для регіональної політики України мала державна підтримка міжрегіонального співробітництва окремих територій. Ще в грудні 1993 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову "Про регіональне економічне співробітництво Дніпропетровської, Донецької, Запорізької та Луганської областей". Прикладом міжкордонного співробітництва стало створення в лютому 1993 р. міжнародної асоціації "Карпатський єврорегіон", до якої ввійшли прикордонні регіони України, Польщі, Словаччини й Угорщини [21, с.109].

Черговий етап реформи місцевих рад був започаткований Законом України від 3 лютого 1994 р. "Про формування місцевих органів влади і самоврядування". У ньому проводилася ідея, що місцеве самоврядування має здійснюватися на всіх рівнях адміністративно-територіального поділу України. Залишався збереженим інститут рад як органів місцевого самоврядування, на які можуть покладатися додатково і функції державної влади. Крім того, у зв'язку з поверненням районним і обласним, Київській і Севастопольській міськрадам права утворювати свої виконавчі органи й покладенням на них деяких функцій органів державної виконавчої влади закон не передбачав більше інституту місцевих держадміністрацій на чолі з представниками Президента України. Для стримування дезінтеграційних процесів законом передбачалося, що повноваження місцевих рад можуть бути припинені за умов порушення ними Конституції України і Законів України [9, с.14].

У Конституції України 1996 р. були закладені демократичні засади взаємовідносин між центром і регіонами, визнавалося й гарантувалося також місцеве самоврядування (розділ XI) [17]. Після прийняття закону "Про місцеве самоврядування в Україні" чітко окреслилися питання, віднесені до сфери самоврядування, визначалися повноваженнями самоврядних органів [10].

Улітку 1997 р. очолювана екс-президентом Л.Кравчуком Державна комісія з проведення в Україні адміністративної реформи почала роботу над концепцією адмінреформи. На законодавчому рівні це втілилося в прийнятті законів "Про місцеві державні адміністрації", "Про столицю України місто-герой Київ", затвердженні в липні 1998 р. Концепції адміністративної реформи. У 1998–1999 рр. були підписані Укази Президента України "Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні", "Про зміни в системі центральних органів виконавчої влади в Україні". Проте нові інститути місцевої та центральної системи управління не створювалися, а лише перерозподілялися повноваження між уже існуючими формами виконавчої влади на всіх рівнях [37].

19 березня 1999 р. Л.Кучма, виступаючи з програмною промовою "Україна 2010" на загальнонаціональному форумі єднання демократичних сил, ініціював перетворення Верховної Ради України на двопалатний парламент і введення справжньої регіональної політики. Політики висловлювали думки, що треба зменшити депутатський корпус принаймні на третину, створити вищу палату, замінити обласний поділ більшими одиницями (землями, краями чи регіонами) [3, с.8].

На президентських виборах 1999 р. Л.Кучма виступив за гармонізацію відносин держави з територіальними громадами через "децентралізацію повноважень центру до регіонів, у центральних органах влади залишалися лише стратегічні напрями життєдіяльності держави – безпека, оборона, енергетика, транспорт, зв'язок, екологія, міждержавні відносини, решта питань вирішується безпосередньо на місцях". Президент підтримував впровадження нового принципу формування бюджету – не "згори донизу", а "знизу догори", надання місцевим органам влади права законодавчої ініціативи та права самостійного формування бюджетної політики. Він також виступав за передачу основних фондів міст у муніципальну власність – територій, будівель, інших об'єктів господарської діяльності, що не входили до стратегічної державної інфраструктури [35, с.13].

Акцентування президентом Л.Кучмою на необхідності вироблення регіональної політики могло відбутися внаслідок тиску зі сторони регіональних еліт. Так, утворена в липні 1999 р. Спілка лідерів місцевих регіональних влад України (далі – Спілка) мала стати "механізмом для розробки і реалізації нової регіональної політики…" [34, с.12]. Спілка виступила зі зверненням, в якому ініціювала всеукраїнський референдум, що мав легітимувати створення верхньої палати парламенту з представників регіонів та місцевого самоврядування й формування постійної структурованої депутатської більшості [25, с.12].

Після президентських виборів 1999 р. Спілка виклала свої пропозиції щодо перерозподілу повноважень між центром і регіонами на користь регіонів у проекті Концепції державної регіональної політики України. Згодом проекти концепції підготували Фонд підтримки місцевого самоврядування України і створена Президентом України Комісія з питань підготовки концепції [13, с.158].

У січні 2000 р. президент виступив із законодавчою ініціативою і призначив своїм указом всенародний референдум. У пункті 2/5 бюлетеня значилося: "Чи підтримуєте Ви необхідність двопалатного парламенту в Україні, одна з палат якого представляла б інтереси регіонів України і сприяла б їх реалізації…". Пропонувалося зменшити кількість депутатів парламенту з 450 до 300. Нижня палата обиралися б на пропорційній основі і мала б називатися Державними зборами. Вищу палату називали б Радою регіонів, що складалась би з 83 послів із 27 територіальних одиниць – 24 областей, Кримської автономії, округів Київ та Севастополь (3 депутати з кожного регіону й екс-президент Л.Кравчук [3, с.9].

Позитивний результат проведеного 16 квітня 2000 р. Всеукраїнського референдуму посилював повноваження президента, але імплементувати його результати через парламент не вдалося. Подальший пошук концепції змін здійснювала створена у

2000 р. комісія з питань адміністративно-територіального устрою під керівництвом глави Адміністрації Президента В.Литвина. Перед нею ставилося завдання: підготувати пропозиції для впорядкуваня відповідно до Конституції мережі сіл і селищ міського типу, системи рад у населених пунктах, вивчити можливості укрупнення сільських громад, іноземний досвід у даній сфері, а також провести експертизу проектів нормативних актів, що стосувалися питань адміністративно-територіального устрою. Але держава прагнула реформувати управління лише на рівні сільських громад, у крайньому разі – районних центрів, не зачіпаючи самоврядування на обласному рівні [26].

Необхідність проведення адміністративно-територіальної реформи і налагодження ефективної регіональної політики актуалізувалася після сепаратистських проявів на Сході й Півдні України під час президентських виборів 2004 р.

В уряді Ю.Тимошенко у 2005 р. існувала посада віце-прем'єра з адміністративної реформи, щоб ліквідувати елементи розколу України, регіональні розбіжності й наблизити владу до безпосереднього громадянина. Р.Безсмертний, який зайняв цю посаду, уважав, що "загальна ідея майбутньої адміністративно-територіальної реформи – розширення прав регіональних громад і збільшення ролі місцевого самоуправління, що і є альтернативою федералізації держави". Політик запропонував трирівневу модель реформи, яка мала будуватися за принципом "знизу догори". Перший рівень мали складати громади із чисельністю населення, не меншою як 5 тис., другий рівень – райони з населенням, не меншим як 70 тис., третій – регіони з населенням понад 750 тис. [2, с.9].

Громада мала б забезпечувати людей базовим набором послуг: перша медична допомога, початкова школа, охорона правопорядку, комунальна інфраструктура, транспорт та інше [1, с.5]. Наближення максимальної кількості послуг до людини мало відбутися через запровадження самоврядування й фінансової самодостатності громад. У центрі громади, за задумом Р.Безсмертного, мали бути адміністративні служби, жеки, щоб людина отримувала всі життєво необхідні послуги на місці.

Органами управління території мали стати районні ради та відповідні виконкоми рад, які б перебрали на себе функції районних держадміністрацій. Окремі міста, населення яких сягнуло сімдесятитисячної позначки, мали б набути статусу міста-району й виділитися з територіальної інфраструктури району в окрему адміністративно-територіальну одиницю. Це мало дати поштовх розвитку територій – як самих міст-районів, так і міст, які стали б новими районними центрами. Регіонами ставали області з одним адміністративним центром, а також АРК, міста зі спеціальним статусом Київ та Севастополь, міста-райони з населенням не менш як 750 тис. Обласні держадміністрації, на відміну від районних, планували залишити, але вони не мали б виконавчої влади, забезпечували б контроль за дотриманням Конституції та інших нормативно-правових актів, додержанням прав і свобод громадян тощо [2, с.9].

Позитивом планованої реформи було те, що органам місцевого самоврядування не надавалось повноважень, які характеризували б регіони як суб'єкти федерації. Натомість плани ліквідації райдержадміністрацій погіршували становище, оскільки розривалася ланка між центральною і місцевою владою. Крім того, саме їх наявність дозволила уникнути сепаратизму в Криму. Залишалася розкритикованою й неефективною трирівнева система, яка збереглася ще з радянських часів [23, с.1].

Перенесення обласних центрів і злиття сіл мало сприяти урбанізації, але об'єктивно знищувало українське село. Представники місцевого самоврядування відзначали, що жителі українського села володіли правом самостійно вирішувати питання територіального устрою, тобто будь-яке об'єднання мало бути добровільним [32, с.3].

Порівняння з польським досвідом, на який посилався Р.Безсмертний, також піддавалося критиці, оскільки в Польщі відбувся перехід від дворівневої моделі до трирівневої, а в Україні зберігалася трирівнева система з укрупненням найменших одиниць. До того ж, слід пам'ятати, що польська реформа виявилася коштовним захо-

дом (10 млрд. дол.), внесла чимало хаосу в діяльність влади, викликала емоційні спалахи й протести [11, с.685].

Ефективність проведеної реформи в Польщі можна пояснити тим, що дебати й експертні дослідження з питань перетворення адміністративного устрою беруть свій початок із кінця 70-х рр. XX ст., а певні базові принципи (самоврядування на рівні гміни) були прийняті ще в 1990 р. [22]. Натомість в Україні у 2005 р. весь процес реформування планували завершити протягом року, українські міністерства в підготовці до реформи діяли неузгоджено. Дана реформа розглядалася відокремлено від реформування бюджетної сфери [36].

З початком парламентської виборчої кампанії 2006 р. Р.Безсмертний із метою керівництва виборчим блоком "Наша Україна" вийшов зі складу уряду. Реальних заходів для реалізації анонсованої ним реформи здійснено не було, а посада віце-прем'єра з адміністративної реформи була скорочена.

Повернення до проблеми адміністративно-територіальної реформи відбулося 11 травня 2006 р. на першому засіданні Національної ради з питань державного управління й місцевого самоуправління. Зі слів Р.Безсмертного, реформа мала пройти такі етапи: 1) зміни в законодавстві, які дозволять із 2007 р. удосконалити систему місцевих бюджетів; 2) проведення до 2008 р. фіскальної і соціальної реформи; 3) завершення реформи у 2009–2010 рр. [12, с.1].

З формуванням у серпні 2006 р. уряду В.Януковича змінилося концептуальне сприйняття планованої адміністративної реформи. Зокрема, віце-прем'єр-міністр, міністр будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства В.Рибак заперечив напрацювання Р.Безсмертного й необхідність використання польського досвіду. Однак він визнавав необхідність збільшення частки місцевих бюджетів і створення департаменту з питань місцевого самоврядування. Політик вбачав майбутній адміністративно-територіальний поділ за зразком Швеції на рівні трьох-чотирьох управлінь: центр, регіон, місто, а старт для реформи планував у 2007 р. [30, с.3].

Отже, здобуття Україною незалежності поставило перед політичними елітами завдання реформування адміністративно-територіального управління й надання реальних повноважень місцевому самоврядуванню. Прихильникам децентралізації управління вдалося визначити в Конституції України й ряді законодавчих актів основні принципи наділення владою і повноваженнями територіальних громад. Однак залишається не до кінця визначеним розподіл повноважень між органами виконавчої влади й місцевим самоврядуванням. Проведення адміністративно-територіальної реформи зіштовхувалося з відсутністю політичної волі у вищого керівництва країни, нестачею необхідних коштів та опором регіональних еліт.

Проведені реформи не створили принципово нових інститутів місцевої системи управління, а лише перерозподілили повноваження між існуючими формами виконавчої влади. Не останню роль у процесі гальмування реформ відіграли побоювання націонал-демократів, що адміністративно-територіальна реформа надасть ширші можливості для сепарування й автономізації регіонів країни. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в вивченні проектів проведення адміністративно-територіальної реформи в незалежній Україні.

1. Безсмертний Р. Всю владу передаємо на місця // Аргумент-влада. – 2005. – 11 травня. – С.5.
2. Безсмертний Р. Може бути і вісім областей, і шістдесят // Експрес. – 2005. – 31 березня–7 квітня. – С.9.
3. Бей О. Регіоналізм як єдність у різноманітності. До питання деволюції владних структур України // Політика і час. – 2003. – №5. – С.7–14.
4. Верменич Я.В. Історична регіоналістика в Україні // Український історичний журнал. – 2002. – №2. – С.3–26.
5. Горбик В.О., Скрипник П.І. До питання про районування України // Український історичний журнал. – 1995. – №2. – С.17–27.

6. Давидов Р. Актуальні питання децентралізації державної влади в Україні // Місцеве самоврядування в Україні. Історія. Проблеми. Пропозиції. – К., 1994. – С.92–97.
7. Долішній М. На чому ґрунтується регіонологія? // Науковий світ. – 2004. – №3. – С.8–9.
8. Дьомін О. Політика регіонального розвитку в умовах поглиблення ринкових реформ в Україні // Економіка України. – 2003. – №6. – С.4–13.
9. Закон України "Про формування місцевих органів влади і самоврядування" // Місцеве та регіональне самоврядування України. – 1994. – Вип.1–2. – С.14–15.
10. Закон України про місцеве самоврядування в Україні. – Х.: ІГВІНІ, 2006. – 80 с.
11. Зашкільняк Л.О., Крикун М.Г. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. – Львів, 2002. – 752 с.
12. Зеркало недели. – 2006. – 13–19 мая. – С.1.
13. Кампо В. Взаємовідносини центру і регіонів у світлі концепції демократизації регіональної влади в Україні // Концептуальні засади реформування політичної системи в Україні. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – С.157–162.
14. Клеп М. Регіоналізація як системний чинник реформування суспільно-управлінської системи // Концептуальні засади реформування політичної системи в Україні. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – С.181–187.
15. Козак Т.М. Регіоналізм та внутрішньодержавна регіоналізація у Сполученому Королівстві Великої Британії і Північної Ірландії: Автореф. дис. ... канд. політ. наук. – Львів, 2003. – 18 с.
16. Коліушко І., Мелешко М., Павленко О. Реформа місцевого управління: проблеми правового регулювання // Республіканець. – 1993. – №3. – С.12–14.
17. Конституція України. – Х.: ІГВІНІ, 2006. – 64 с.
18. Концепція нової Конституції України. Проект підготовлений робочою групою Конституційної Комісії Верховної Ради УРСР. – К.: ВР УРСР, 1991. – 54 с.
19. Корнієнко М. Місцеве самоврядування в Україні: концептуальні проблеми // Місцеве самоврядування в Україні. Історія. Проблеми. Пропозиції. – К., 1994. – С.49–65.
20. Коротич О. Соціально-територіальний потенціал та реальні досягнення регіонів України // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2005. – №1. – С.282–288.
21. Кравченко В. Регіональна політика держави: пріоритети і цілі // Місцеве самоврядування в Україні. Історія. Проблеми. Пропозиції. – К., 1994. – С.104–112.
22. Кулеша М. Реформа публичной администрации в Польше (1989–1991 гг.). Идеи и люди // http: // www.yabloko.ru/Themes/SG/poland 89–99.html.
23. Мазур Н. Україна (без)смертна // Аргумент-влада. – 2005. – 11 травня. – С.5.
24. Мрінська О.В. Регіональна політика в країнах Європейського Союзу і можливості використання її досвіду в Україні: Автореф. дис. ... канд. геогр. наук. – К., 2005. – 20 с.
25. Основний закон – не "власність" парламенту // Україна і світ сьогодні. – 1999. – 29 жовтня–5 листопада. – С.12.
26. Павленко Ю. Адміністративно-територіальна реформа // http: // www.zn.kiev.ua/ie/print/46242/.
27. Пашук А. Деякі питання державотворення в Україні // Республіканець. – 1993. – №11–12. – С.3–14.
28. Про концепцію нової Конституції (Основного закону) Української РСР. Доповідь Голови Верховної Ради УРСР, голови Конституційної комісії Л.М.Кравчука // Голос України. – 1991. – 15 травня. – С.2–3.
29. Радевич-Винницький Я. Чи ощасливить Україну федералізація? // Розбудова держави. – 1993. – №6. – С.60–64.
30. Рибак В. Уряд не має наміру скасовувати постанову про підвищення тарифів // Дзеркало тижня. – 2006. – 16 вересня. – С.3.
31. Рогатин В.П. Регион государства как воображаемое сообщество: к вопросу о формировании региональной идентичности // Грані. – 2005. – Травень–червень. – С.132–136.
32. Семко В. Останнє слово – за громадою // Галичина. – 2005. – 21 травня. – С.3.
33. Телешун С. Державний устрій України: проблеми політики теорії і практики. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – 344 с.
34. Тихонов В. Лідери готові до конструктивної співпраці // Україна і світ сьогодні. – 1999. – 29 жовтня–5 листопада. – С.12.
35. Україна і світ сьогодні. – 1999. – 29 жовтня–5 листопада. – С.13.
36. http: // spetskor.dnepr.info/art_265.php.
37. http:// dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=3445.

In the article is carried out an attempt to learn and give an estimation to reformation of administratively-managerial vehicle and grant of the real plenary powers to local self-government in Ukraine in 1990–2005. An author asserts that the supporters of decentralization of management succeed to define in Constitution of Ukraine and row of legislative acts basic principles of parcel of land by power and plenary powers of territorial societies. However remains to the not end certain division of plenary powers between the organs of executive power and local self-government. Carrying out administrative-territorial reform ran into

absence of political will at the top management of country, by the lack of necessary facilities and resistance of regional elites.

Key words: *local self-government, decentralization, region, administrative-teritorial reform, community, local power, state administration, district.*